

SOFIA LUNDBERG

Caietul
cu
nume
pierdute

Traducere din limba engleză și note
CARMEN PAȚAC

Capitolul 1

Solnița. Cutia cu pastile. Castronelul cu bomboane pentru gât. Tensiometrul în cutia lui ovală, de plastic. Lupa cu șnurul ei roșu, făcut din dantelă cu ciocânele, luat de pe o perdea de la Crăciun, cu trei noduri umflate. Telefonul cu cifrele extrem de mari. Vechiul caiet cu coperte roșii, din piele, cu colțurile paginilor întoarse, care lăsau să se vadă hârtia îngălbinită dinăuntru. Bătrâna aranjează totul cu grijă în mijlocul mesei din bucătărie. Toate trebuie să fie puse ca la carte. Nici o cută pe față de masă de olandă, de un albastru-pal, care fusese călcată.

O clipă de liniște în care se uită pe fereastră afară, la vremea mohorâtă. Oameni care trec în goană, cu și fără umbrele. Copacii desfrunziți. Mocirla de pe asfalt, cu apa scurgându-se încet.

O veveriță țâșnește ca o săgeată pe o cracă, și în ochii bătrânei apare o undă de fericire. Se apăDACĂ în afară, urmărind cu atenție mișcările animălușului care se vede ca prin ceată. Coada stufoasă se leagă într-o parte și în alta, și veverița se mișcă sprintenă printre crengi. Apoi sare din copac și dispără iute, îndreptându-se spre noi aventuri.

Trebuie să cam fie vremea mesei, își zice, mânăindu-se pe burtă. Ia lupa și, cu o mână tremurândă, o ridică deasupra ceasului de aur pe care îl poartă la mâna. Cifrele sunt încă prea mici și nu are încotro. Trebuie să se dea bătută. Liniștită, își împreunează mâinile în poală și închide ochii o clipă, așteptând sunetul atât de cunoscut al ușii de la intrare.

-Ai atipit, Doris?

Un glas mult prea sonor o trezește brusc din somn. Bătrâna simte o mâină pe umăr și, somnoroasă, încearcă să zâmbească și să dea din cap către îngrijitoarea cea Tânără care se apleacă asupra ei.

- Trebuie să fi atipit.

Vorbele i se lipesc de cerul gurii, și doamna își drege glasul.

- Uite, bea puțină apă.

Îngrijitoarea îi intinde repede un pahar, și Doris ia câteva înghiituri.

- Mulțumesc... Nu te supăra, dar am uitat cum te cheamă.

E iarăși o fată nouă. Cealaltă a plecat, se ducea să-și înceapă studiile.

- Doris, sunt eu, Ulrika. Cum te simți azi? o întreabă fata, dar nu se oprește din treabă ca să audă răspunsul.

Nu că Doris ar fi răspuns în vreun fel.

Urmărește în tăcere cum Ulrika se mișcă grăbită prin bucătărie. O vede cum scoate piperul și bagă solnița la loc în cămară. În urma ei rămâne o față de masă plină de cute.

- Să nu mai pui sare. Ți-am mai spus, zice Ulrika, ținând caserola cu mâncare în mâină și aruncându-i o privire severă lui Doris.

Doris dă din cap și oftează, în vreme ce Ulrika scoate folia de plastic. Sos, cartofi, pește și mazăre, toate la un loc, sunt vărsate din caserola pe o farfurie de ceramică de culoare pământie. Ulrika pune farfuria la microunde și fixează ceasul la două minute. Cuptorul pornește cu un zbârnăit ușor și miroslul de pește începe să se răspândească încet prin apartament. În timp ce Doris aşteaptă, Ulrika se pune să-i mute lucrurile: aşază ziarele și scrisorile teanc, fără cap și fără coadă, și scoate vasele din mașină.

- E frig afară?

Doris se întoarce să privească burnița, care n-are de gând să se opreasca. Nu-și aduce aminte când a ieșit ultima oară din casă. Era vară. Sau poate primăvară.

- Da, e. Brrr! Acușii vine iarna. Azi stropii de ploaie mai-mai că aduceau cu niște cuburi mititele de gheăță. Îmi pare bine că am mașina și nu trebuie să merg pe jos. Am găsit un loc pe strada ta, chiar în fața ușii. De fapt, parcarea e mult mai ca lumea la periferie, unde stau eu. E vai de mama ei aici, în oraș, dar uneori poți să ai noroc.

Vorbele curg în suvoi de pe buzele Ulrikăi și pe urmă se preschimbă într-un zumzăit slab. Un cântec pop. Doris îl recunoaște. Îl știe de la radio. Ulrika dispare valvătej. Șterge praful în dormitor. Doris o aude zdrăngânind pe acolo și speră că n-o să răstoarne vaza, aia pictată manual, la care ține așa de mult.

Când se întoarce, Ulrika are în mâină o rochie. E de un roșu intens, lână, aia cu mânci cu ciucurași pe ele și cu un fir ce atârnă de la tiv. Doris încercase să se descheie singură când fusese îmbrăcată cu rochia asta ultima dată, dar dureurile de spate o făcuseră să nu fie în stare să ajungă mai jos de genunchi. Întinde o mâină ca s-o prindă acum, dar rămâne cu mâna în aer, căci Ulrika se întoarce ca din senin și pune rochia pe un scaun. Îngrijitoarea vine și începe să-o descheie pe Doris la capot. Îi scoate mânile cu blândețe, și Doris scântește încet, căci durerea de spate se duce până la umeri. O doare întruna, zi și noapte. N-o lasă să uite de ciolanele ei bătrâne.

- Acum vreau să te scoli în picioare. O să număr până la 3 și te ridic. Bine?

Ulrika o ia pe după mijloc, o ajută să se ridice în picioare și-i scoate capotul. Doris stă acolo, în bucătărie, în lumina nemiloasă, doar în lenjeria intimă. Trebuie schimbată și asta. Se acoperă cu o mâină, căci e descheiată la sutien. Sânii fleșăciți sunt lăsați în jos spre burtă.

- Vai, biata de tine, ți-e frig! Haide, hai să mergem în baie!

Ulrika o ia de mâină, și Doris merge după ea cu pași mărunți, grijuile și șovăitoare. Simte cum i se bălăbănesc sânii și-i prinde strâns pe amândoi cu mâna. În baie e mai cald datorită încălzirii din podea, care merge pe sub dalele de gresie, și

bătrâna își aruncă papucii, bucurându-se de căldura pe care o simte sub tălpi.

– Așa, hai să-ți pun rochia asta. Ridică mâinile.

Face ce i se spune, dar nu poate să-și ridice mâinile mai sus de piept. Ulrika trage de material și reușește să-i bage rochia pe cap. Pe chip îi apare un surâs când Doris își ridică privirea spre ea.

– Cucu, bau! Ce culoare frumoasă! Și te prinde de minune. Vrei și puțin ruj? Poate un pic de fard în obrajii?

Fardurile sunt puse la vedere pe o măsuță largă chiuvetă. Ulrika ridică rujul, dar Doris clatină din cap și se uită în altă parte.

– Cât mai durează cu mâncarea? O întrebă pe când se întorceau în bucătărie.

– Mâncarea! Of, Doamne! Proastă mai sunt! Am uitat cu totul de mâncare. O să trebuiască s-o încălzesc din nou.

Ulrika merge repede la cuptorul cu microunde, deschide ușa și o trântește la loc, răsuțește butonul și apasă ca să pornească. Toarnă niște suc de merisoare într-un pahar și apoi pune farfurie cu mâncarea caldă pe masă. Doris strâmbă din nas când vede grăsimea de pe farfurie, dar foamea o face să ducă furculița la gură.

Ulrika se aşază la masă în fața ei, cu o ceașcă în mâna. Aia pictată de mâna, cu trandafiri roz. Aia pe care nici chiar Doris n-o folosește niciodată de teamă să n-o spargă.

– Cafeaua, ea e binecuvântarea noastră de zi cu zi, așa-i? zice Ulrika zâmbind. Am dreptate sau nu?

Doris dă din cap, cu ochii fix la ceașcă.

„Să n-o scapi.”

– Te-ai săturat? O întrebă Ulrika după ce au stat amândouă un timp în tacere.

Doris dă din cap, și Ulrika se scoală ca să ia farfurie. Se întoarce cu altă ceașcă plină cu cafea aburindă. E de un albăstru-închis, de la Höganäs¹.

¹ Höganäs – localitate în Suedia, cunoscută pentru industria produselor din ceramică

– Așa. Acuma putem să ne tragem sufletul un pic, ce zici? Ulrika zâmbește și se aşază din nou pe scaun.

– Și vremea asta, ploaie, ploaie și iar ploaie. Parcă n-ar avea de gând să se oprească niciodată.

Doris e cât pe ce să răspundă, dar Ulrika continuă:

– Mă-ntreb dac-am trimis destui pantalonași la creșă. Aia mici poate c-o să se ude din cap până-n picioare astăzi. Bineînțeles, trebuie să fie acolo o rezervă din care să poată să împrumute. Altfel o să iau acasă un copil țâfnos, cu picioarele goale. Mereu am grija asta din cauza copiilor. Da' bănuiesc că știi cum e. Câți copii ai?

Doris clatină din cap.

– Cum, n-ai nici unu? Biata de tine! Și deci nu vine nimănii să te vadă? N-ai fost măritată niciodată?

Obrăznicia îngrijitoarei o uimește. De obicei nu se pun asemenea întrebări, oricum, cel puțin nu atât de direct.

– Da' tre' că ai prieteni, care vin pe la tine din când în când, nu-i așa? Oricum, pare destul de gros, zice ea arătând cu degetul spre caietul de pe masă.

Doris nu răspunde. Se uită la fotografia lui Jenny. E pe hol, dar îngrijitoarea nici măcar n-a observat-o. Jenny, care e atât de departe și totuși mereu atât de aproape în gândurile ei.

– Bine, auzi? continuă Ulrika. Trebuie s-o-ntind. Putem să mai vorbim data viitoare.

Ulrika pune ceștile în mașină, chiar și pe cea pictată de mâna. Pe urmă mai șterge o dată masa cu cărpa, dă drumul la mașină și, până să se dezmetească Doris, a și ieșit pe ușă. Prin geam o urmărește pe Ulrika cum își pune haina din mers și apoi se urcă într-o mașină roșie cu emblema autoritatii locale pe portieră. Tânărindu-și picioarele, Doris se duce la mașina de spălat vase și o oprește. Scoate ceașca pictată de mâna, o clătește cu grijă și pe urmă o ascunde în fundul bufetului, după castronelele pentru desert. Verifică din fiecare unghi. Nu se mai vede. Mulțumită, se aşază din nou la masa din bucătărie și netezește cu mâinile fața de masă. Aranjează lucrurile cu

mare grija. Cutia cu pastile, bomboanele pentru gât, cutia de plastic, lupa și telefonul sunt din nou pe masă, toate la locurile lor. Când se întinde să ia caietul, se oprește cu mâna pe el. Nu l-a mai deschis de multă vreme, dar acum pune mâna pe copertă și îi apare în fața ochilor o listă de nume pe prima pagină. Toate sunt tăiate. Pe margine a scris de mai multe ori. Un singur cuvânt. MORT/MOARTĂ.

Caietul cu coperte roșii A. ALM, ERIC

Atât de multe nume trec pe lângă noi în viață. Te-ai gândit vreodată la asta, Jenny? Toate numele care vin și pleacă. Care ne frâng inima și ne fac să vârsăm lacrimi. Care devin iubiții sau dușmanii noștri. Uneori îmi frunzăresc caietul cu adrese. A devenit un fel de hartă a vieții mele, și vreau să-ți spun câteva lucruri despre ea. În așa fel încât tu, singura persoană care o să-și aducă aminte de mine, să-ți aduci aminte și de viața mea. Un fel de testament. O să-ți dau amintirile mele. Sunt lucrurile cele mai frumoase pe care le am.

Era în 1928. Era ziua mea. Împlinisem zece ani. În clipa în care am văzut pachetul, am știut că înăuntru era ceva deosebit. Puteam să jur că așa este, uitându-mă la ochii tatei. Ochii ăia intunecați ai lui, de obicei așa de preocupăți cu alte lucruri, așteptau cu nerăbdare să vadă ce reacție o să am. Cadoul era împachetat în hârtie subțire și fină. Mi-am plimbat degetele pe modelul în relief. Suprafața delicată, fibrele unindu-se într-o nebunie de modele. și apoi panglica: o panglică roșie și groasă, de mătase. Era cel mai frumos pachet pe care-l văzusem vreodată.

– Desfă-l, desfă-l!

Agnes, surioara mea de doi ani, s-a aplecat nerăbdătoare peste masă pe care mâncam la prânz, trăgând cu amândouă mânuștele de față de masă, motiv pentru care mama a certat-o un pic.

– Da, desfă-l acum!

Chiar și tata părea că nu mai are răbdare.

Am mângâiat cu degetul mare panglica înainte să trag de amândouă capetele și sădezleg funda. Înăuntru era un caiet, legat în piele roșie, lucioasă, care mirosea puternic a vopsea.

– Poți să-ți strângi toți prietenii aici, a zis tata zâmbind, pe toți oamenii pe care-o să-i întâlnești în viață. În toate locurile încântătoare pe unde o să te duci. Așa ca să nu uiți.

Mi-a luat caietul din mâna și l-a deschis. Sub litera A își scrisese deja numele. *Eric Alm*. Plus adresa și numărul de telefon de la atelier. Numărul pe care-l promise de curând și de care era mândru. Nu aveam încă telefon acasă.

Tata era un om mare. Nu ca fizic. Chiar deloc. Dar nu aveai câtuși de puțin impresia că este loc destul în casă pentru gândurile lui. Era ca și cum zbura mereu în lumea largă, departe, spre locuri necunoscute. Adesea simțeam că de fapt nu voia să fie acolo, acasă, cu noi. Nu se bucura de lucrurile mărunte, nu se bucura de viață de zi cu zi. Era însetat de cunoaștere și ne umplea casa cu cărți. Nu-mi aduc aminte să fi vorbit mult, nici chiar cu mama. Pur și simplu stătea acolo, cu cărțile lui. Uneori mă duceam tiptil-tiptil la el în poală, pe fotoliu. Nu protesta niciodată, doar mă împingea într-o parte ca să nu-i iau lumina ce cădea pe literele și pozele care-i captaseră interesul. Mirosea frumos, a lemn, și avea părul mereu acoperit cu un strat subțire de rumeguș care-l făcea să pară cărunt. Avea mâini aspre și crăpate. În fiecare seară se ungea cu vaselină și pe urmă dormea cu niște mănuși subțiri de bumbac.

Mâinile mele. L-am luat de gât într-o îmbrățișare plină de prudență. Stăteam amândoi acolo, în lumea noastră mică. Îi urmăream călătoria pe care o făcea în închipuire pe când întorcea foaie după foaie. Citea despre diferite țări și culturi și înfingeace cu gămălie într-o hartă uriașă pe care o prinsease în cuie pe perete. De parcă erau locuri pe care le vizitase. Într-o bună zi, zicea el, într-o bună zi o să-o pornească în lume. și pe urmă a dat numere acelor. Cele cu unu, cele cu doi și cele cu trei.

În ordinea de prioritate pe care o dădea diverselor localități. Oare nu i s-ar fi potrivit mai bine să se facă explorator?

De n-ar fi fost atelierul lui taică-su. O moștenire de care trebuia să aibă grija. O datorie pe care trebuia să și-o împlinească. Se ducea, ascultător, la atelier în fiecare dimineață, chiar și după ce murise bunicu' să stea pe lângă ucenicul lui în locul său posomorât, cu stive de scânduri pe lângă toți pereții, în miroslul începător de terebentină și spirt alb. Noi, copiii, aveam de obicei voie să ne uităm înăuntru doar din ușă. Afară trandafirii albi se cățărau pe pereții cafenii de lemn. Când petalele cădeau la pământ, noi le strângeam și le puneam în castroane cu apă. Ne făceam parfumul nostru, cu care pe urmă ne dădeam pe gât.

Îmi aduc aminte că peste tot erau grămezi de mese și scaune terminate numai pe jumătate, rumeguș și aşchii de lemn. Scule atârnate de cărlige pe pereți: dălti, ghimirlii, cuțite de tâmplărie, ciocane. Fiecare la locul lui. și de unde stătea, de la masa lui de lucru, tata vedea totul. Cu un creion după o ureche și un șorț gros, cafeniu, de piele care se crăpase. Totdeauna lucra până se lăsa întunericul, fie vară, fie iarnă. Pe urmă venea acasă. Acasă la fotoliul lui.

Tăticu'. Sufletul lui e încă aici, înăuntrul meu. Sub teancul de ziare de pe fotoliul făcut de el, cu perna țesută de mama. Tot ce a vrut a fost să pornească într-o aventură în lumea largă. și tot ce a făcut a fost să lase în urmă, în căminul lui, ceva care să le aducă celorlalți aminte de el. Statuetele sculptate în lemn, balansoarul pe care l-a făcut pentru mama, cu brațele alea elegante, împodobite cu figurini sculptate de mâna lui. Etajera unde mai sunt cărțile lui. Tata.

Capitolul 2

Chiar cele mai mici mișcări implică atât efort de gândire, cât și efort fizic. Doris înaintează câțiva milimetri și pe urmă se oprește. Își pune mâinile pe brațele scaunului. Una câte una. Se oprește. Se îndreaptă de spate. Prinde bine brațul scaunului cu o mână, iar pe cealaltă o pune pe masă. Se mișcă înainte și înapoi de la mijloc în sus ca să-și ia un pic de avânt. Scaunul în care stă are o spetează înaltă și moale, iar picioarele sunt băgăte în niște capace de plastic, care îl ridică cu vreo câțiva centimetri. Totuși bătrânei îi trebuie ceva timp ca să se scoale în picioare. Reușește la a treia încercare. După asta trebuie să stea nemîscată o secundă sau două, cu capul aplecăt în față și cu amândouă mâinile pe masă, și să aștepte să-i treacă amețeala.

Exercițiul ei zilnic de mișcare. Plimbarea prin micul ei apartament. Se duce pe hol din bucătărie, în jurul canapelei din camera de zi, și se oprește ca să ia niște frunze ofilite de la begonia roșie din fereastră. Pe urmă, în dormitor și în colțul ei, unde scrie ce are de scris. Folosind laptopul, care a devenit atât de important pentru ea. Se aşază cu mare grijă în alt scaun cu picioarele în capace de plastic. Capacele alea înaltă scaunul aşa de mult că, biata de ea, de-abia dacă poate să-și bage genunchii sub birou. Ridică capacul laptopului și-i aude zumzăitul slab când îl pornește. Face click pe Internet Explorer de pe ecran și-i apare în față ochilor versiunea online a ziarului. În fiecare

zi nu poate să nu se mire de faptul că lumea întreagă există în laptopul său mititel. Că ea, o femeie singură din Stockholm, ar putea să ia legătura cu oameni de peste tot din lume dacă ar vrea. Tehnologia îi umple zilele. O face ca așteptarea morții să i se pară un pic mai suportabilă. Stă aici în fiecare după-amiază, de multe ori chiar și dimineața devreme sau noaptea târziu, când somnul nu vrea să se lipească de ea. Maria, ultima ei îngrijitoare, i-a arătat cum să treabă. Skype, Facebook, e-mailul. Zise că nimeni nu e prea bătrân ca să învețe ceva nou. Doris i-a dat dreptate și a zis că nimeni nu este prea bătrân ca să-și împlinească visurile. Nu mult după asta Maria i-a arătat înștiințarea că i s-a aprobat să-și înceapă studiile.

Pe Ulrika nu pare să-o intereseze prea mult. Nu vorbește niciodată de laptop și nici nu întrebă ce face Doris acolo. Îl șterge doar de praf în treacăt când umblă de colo colo prin cameră cu gândul la ce are de făcut. O fi pe Facebook? Cei mai mulți oameni sunt. Așa se pare. Chiar și Doris are un cont, cel pe care îl-a făcut Maria. Are și trei prieteni. Unul e Maria. Pe urmă vine strănepoata ei din San Francisco, Jenny, plus băiatul ei cel mai mare, Jack. Din când în când intră să vadă ce mai fac, care mai e viața lor, urmărește imagini și întâmplări dintr-o altă lume. Uneori se uită chiar și la viața prietenilor lor. La cei care au profil public.

Degetele i se mișcă încă. Se mișcă un pic mai încet decât se mișcă de obicei și uneori încep să-doară, forțând-o să stea puțin și să se odihnească. Scrie ca să-și adune amintirile. Ca să-și privească de la un cap la altul viața pe care a dus-o. Speră că Jenny o să fie cea care o să găsească totul mai târziu, când Doris nu să mai fie printre cei vii. Că ea o să fie cea care o să citească și o să surâdă când să-o uita la poze. Că Jenny o să fie cea care o să moștenească toate lucrurile ei frumoase: mobila, tablourile, ceașca pictată de mână. Doar nu să le arunce în stradă, nu-i aşa? Se înfioără la un asemenea gând, își apropie